

СТАНОВИЩЕ

Определена съм със заповед № 1174 /16.12.20 на Ректора на ВСУ за член на научното жури по публична защита на дисертационен труд на тема:“Конституционна правна и законодателна защита на правата на децата de jure de facto“ с автор Ана Димитрова Ананиева професионално направление 3.6 докторска програма Конституционно право .Трудът е в обем от 213стр увод, пет глави, заключение ,библиография на използваните нормативни актове и научна литература.

Темата за правната защита на децата произтича от проблемите за правата на човека.Най-напред тези въпроси се поставят в международните актове,а след това преминават и в националното законодателство.

Актуалността на темата се свързва с нашето бъдеще-децата-и всяко задълбочено научно изследване е принос в конституционноправната ни теория.Научно обоснован е избраният от г-жа Ананиева подход след подробно изясняване и анализиране на международните източници в МП ,в Право на ЕС,в Конституциите на различни държави и на българските Конституции, да се изследват понятията „дете“,“права на детето“,“защита правата на детето“ и да се представи своеобразен каталог на правата на детето по националната ни законодателство. Посочват се и институционалните структури ,имащи отношение към защитата на тези права.

Исходно положение са разгледаните историческите и теоретически предпоставки на развитие защитата на правата на децата.Особено място се отделя на нормите на Търновската конституция,където е посочено правото на децата на образование.Това право е върховен гарант за преодоляване на изоставането на децата и начало на провъзгласените днес останали техни права Принципът за равенство обосновава,че правата на човека съдържат в себе си и правата на децата.Факторите,които гарантират защитата правата на децата лежат в тройната връзка семейство-държава-общество.Правилно г-жа Ананиева сочи ,че възходът на една нация зависи и от това дали има равенство на шансовете на всяко дете.Обосновано се поддържа,че и днес съществуват конфликтни точки в тази сфера ,и че всички институции

трябва да изхождат от“ интереса на детето“,което води също така до повишаване отговорността на държавата към децата в риск.

Задълбочено се разглеждат правата на децата от позицията на международното право.В него,още по времето на Обществото на народите иманентно присъстват децата и най-вече тяхната защита по отношение правото на труд,защита на малцинствата и др. Констатира се постепенното налагане на тенденцията за интернационализиране правата на човека,като доминираща в съвременното международно право.

С Устава на ООН се поставят основите на международноправната защита на правата на децата.Важно място тук заема Всеобщата декларация за правата на човека.Изведен е изводът,че тези актове имплицитно,косвено съдържат правата на децата.Защото принципът на равенство на всички хора предполага, равенство по достойнство и права.Изтъкнато е и ролята на създадения през 1946г с решение на ОС на ООН детски фонд на ООН подпомагане на децата/УНИЦЕФ/.Фондът наблюдава и анализира цялостната дейност на държавите по защита правата на децата.Последва и Конвенцията за правата на детето,приета от ОС на ООН през 1989г и ратифицирана у нас след приемането на Конституцията от 1991г.Авторът подкрепя разбирането,че Конвенцията за правата на детето е всъщност Конституция за правата на детето.В цитираната Конвенция се съдържа определение за дете:“ всяко човешко същество на възраст под 18г,освен в случаите,когато съгласно приложимото право,детето достига пълнолетие по-рано“.Въвежда се принципът „интересът на детето“,който всички държавни и недържавни институции трябва да имат пред вид в своята работа.Този принцип е в синхрон с принципа“благополучието на детето“,заложен в дейността на Комитета по правата на детето в Женева.

Защитата правата на детето се съдържа и в други международни актове. Декларацията от Страсбург 2019 отчита слабости при изпълнение стратегията на Съвета на Европа за правата на детето.

Европейската Конвенция за правата на човека и основните свободи от 1953 макар и частично засяга правата на детето.Европейската социална харта от 1965,ревизирана 1996 и протокола към нея също съдържат норми за защита правата на децата. В Европейската социална харта са визирани две основни задължения на държавите относно защитата на децата от

икономическа експлоатация и подпомагането им за грижи, образование, обучение. Следват редица актове като:

*Конвенция за правния статут на извънбрачните деца 1975

*Конвенция за осиновяването на деца 2008

*Конвенция за личните контакти с деца 2003,

*Конвенция за упражняване на правата на децата 1996

*Конвенция за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие 2007 и др.

Тези актове водят до приемане на Програма „Да изградим Европа за и със децата“, където се доизясняват правата на децата.

Авторът извежда изводът, че в Правото на ЕС няма понятие за „дете“.

Госпожа Ананиева разглежда различни конституционни решения за правата на децата. Проведен е широкоспектърен анализ и е проследено отразяването на защитата на правата на децата в Конституциите на различните държави: Конституцията на САЩ, Бразилия от 1988, Декларация за правата на човека и гражданина 1789г, Конституцията на Франция 1793, Германия Австрия от 1920, Гърция, Япония, Италия, Испания и др.

Този анализ сам по себе си представлява научна новост и принос в конституционно-правната ни теория.

Особен интерес, научна новост и актуалност съдържа проведеното изследване за правата на децата в историята на българската конституционна държава/стр.91/

В ТК е отразено правата на децата най-вече правото на образование. В К от 47 и 71г се провъзгласяват като основни права още: право на труд, почивка, безплатна медицинска помощ, на осигуряване, защита на брака, семейството, грижи за младежта и т.н. Те имат важно значение и за правата на децата/чл.38 и чл.39 от К от 1971г/.

Научен принос е и анализът на чл.14, чл.47, чл.28, чл.29, чл.32, чл.53, чл.55 от Конституцията от 1991г. Тук ясно се очертават правата на децата според действащата ни Конституция като: право и задължение за родителите за отглеждане на децата, подпомагане на тази дейност от

държавата, равнопоставеност на извънбрачните с родените от брака деца, оставените без грижа от близките си са под особена закрила на държавата и обществото и др.

Разгледана е и защитата правата на децата-стратегии и законодателство. Наблюдава се тенденцията основната материя по подпомагане и отглеждане на децата да подлежи на първична правна уредба ,чрез различни законови актове като:Закон за социалното подпомагане,Закон за социалните услуги 2019,Закон за личната помощ,Закон за лица с увреждания. Въз основа на закона за социалното подпомагане действа Агенция за социално подпомагане и отдели“Закрила на детето“.Защитата правата на децата в цялост е залегнала в Устройствения Правилник на Агенцията за социално подпомагане.

Освен интегрирания подход към дължимите социални услуги,това ново законодателство урежда и механизмите при защита на децата.Важно е да се отбележи научния принос на автора при разглеждане на такива понятия като :деца в риск , изоставяне на дете след раждане, изоставяне на дете с увреждания,насилие над дете и т.н.

Важно значение за развитие на науката има и предложението де леге ференда за „нова вълна“ от законодателни решения с по-точни дефиниции/малолетни непълнолетни/,по-ефективни мерки и по-консолидирани действия в отговор на обективните потребности и на критични оценки/стр.131/.Крайна цел е създаване на стабилно законодателство по тази чувствителна материя.

Разгледани са държавните органи и неправителствени структури занимаващи се с правата на децата.На първо място тук са: Държавната агенция за закрила на детето,Национален съвет за закрила на детето,Агенция за социално подпомагане,а новият Закон за социалните услуги 2019 предвижда дори нова Агенция за качеството на социалните услуги.Тук се включват още Комисии за детето/към общината/Убедително са посочени недостатъци и положителни характеристики при изграждането на институционалната структура у нас.Авторът предлага да се включат още Омбудсманът и Комисията за защита от дискриминация.

Създадени са и функционират с помощта от ЕС Коалиция „Детство 2025“,Проект“Приеми ме 2015“,малки жилища-центрове за настаняване от семеен тип ,центрове за майчинство и детско здраве и др.Очертани са

някои противоречия възникнали още на първия етап на деинституциализацията ,проблеми на международното осиновяване,на „доброволни“ и „професионални“ приемни родители и др.

Тук трудът съдържа безценна научна и практическа стойност поради доброто познаване на практиката от страна на г-жа Ананиева.

Авторът предлага нов Закон за детето и семейството на мястото на многобройната и разкъсана правна уредба.Законът трябва да обхваща всички въпроси около детето и тяхното взаимодействие.

Научен принос имат и изложените в заключението изводи от направения анализ на законодателството и очертаните в тази връзка перспективи за развитие на защитата на правата на децата.

Въз основа на изложеното,правилния подбор на тема и структура на труда,задълбочения научен анализ давам висока положителна оценка на труда.Последният отговаря на изискванията на ЗРАСРБ ,вътрешните актове на ВСУ.Не съм установила конфликт на интереси или плагиатство. Убедено препоръчвам на членовете на научното жури да присъдят образователна и научна степен доктор на госпожа Ана Димитрова Ананиева по докторска програма 3.6 Конституционно право към ЮФ на ВСУ с представен дисертационен труд на тема:Конституционноправна и законодателна защита на правата на децата de jure de facto.

06.01.21

Член на научното жури:

Проф.д-р Христина Балабанова